

Document	Archeologische Quickscan
Plangebied	Dorpsstraat 12-14, Nibbixwoud, gemeente Medemblik
Adviesnummer	18113
Opsteller(s)	Harmen de Weerd (archeoloog) & Sander Gerritsen (senior-archeoloog)
Datum	23-05-2018

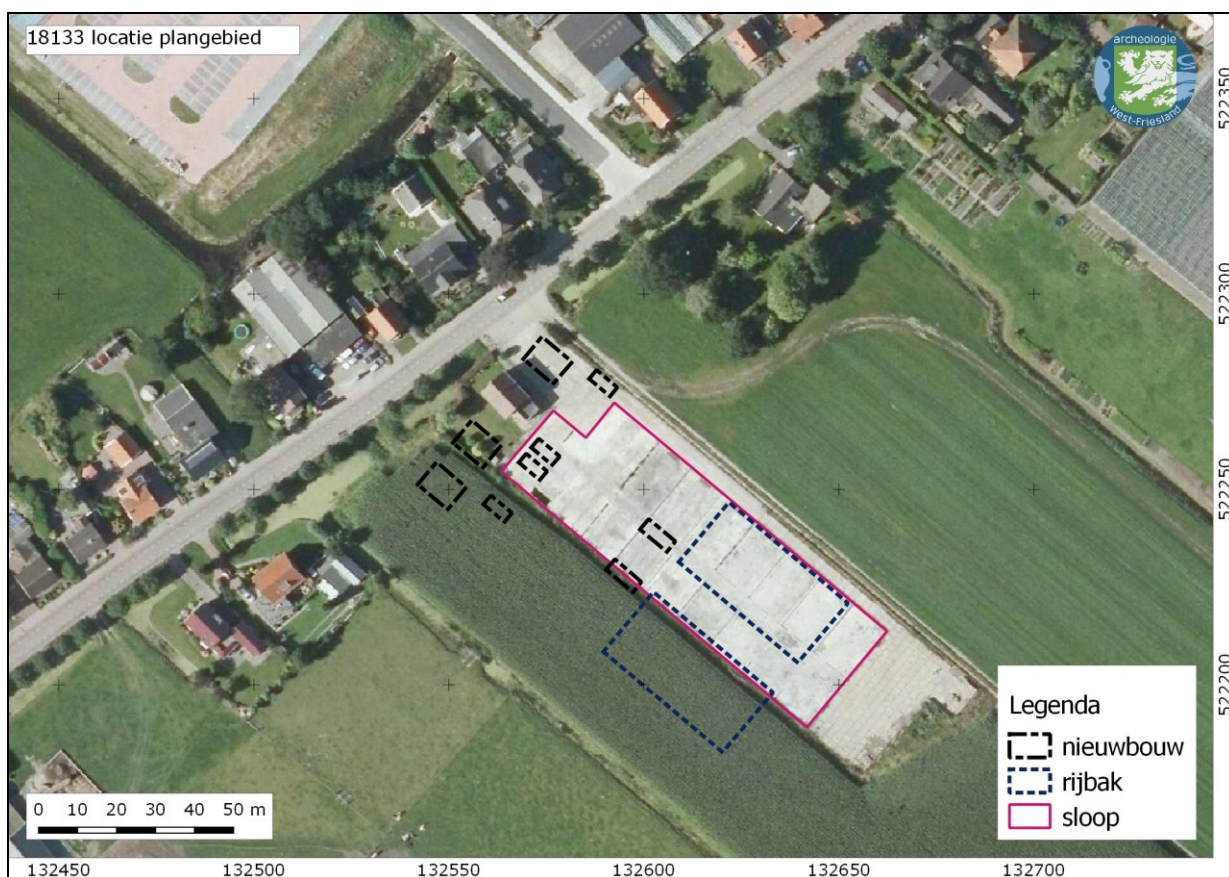
Advies	Vrijgeven onder voorwaarde: Monitoring werkzaamheden (kosteloos)
Vervolgtraject	Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden. Graag ontvangen wij de contactgegevens van de veroorzaker, zodat contact kan worden onderhouden over de voortgang. Josje van Leeuwen (archeoloog) 06-52828998 Aad Weel (medewerker AWF) 06-52824909

Archeologische Quickscan

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de Dhr. Bart Schuitemaker van Steenveste en de gemeente Medemblik (contactpersoon Piet Meester) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de geplande nieuwbouw aan de Dorpsstraat 12-14 in Nibbixwoud, gemeente Medemblik.

In 2016 is een grote schuur door brand verwoest. Op deze locatie worden twee paardrijbakken gerealiseerd evenals drie woonhuizen en enkele bijgebouwen. De rijbakken worden tot 40 cm onder maaiveld ingegraven. De nieuwbouw wordt met een palenfundering uitgevoerd en de bijgebouwen op staal / vorstranden. De totale oppervlakte van de bodemverstoring bedraagt ongeveer 2.000 m², waarbij iets meer dan de helft (1.095 m²) buiten de contour van de voormalige schuur valt. Over de fundering van de voormalige schuur zijn geen gegevens bekend ten tijde van het schrijven van dit advies.

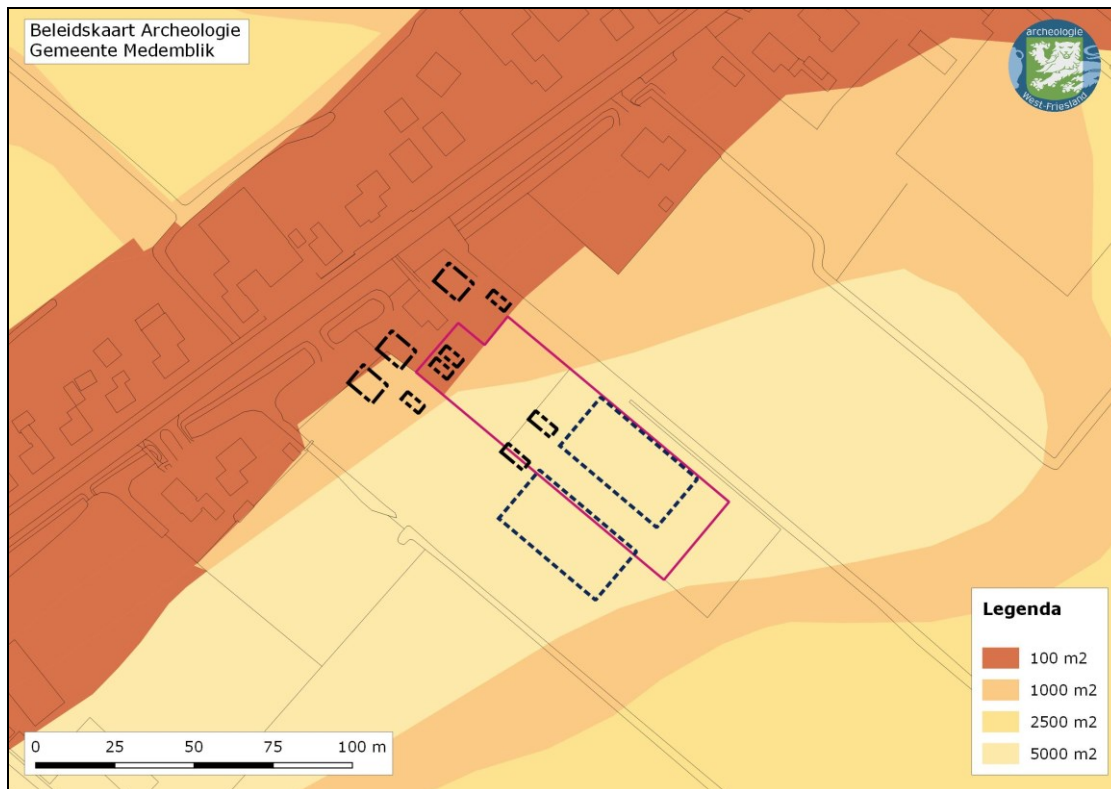

Afbeelding 1. De ligging van het plangebied, Dorpsstraat 12-14 op een luchtfoto, bron: PDOK.

2. Bestemmingsplan en Concept-beleidskaart Archeologie

Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Dorpskernen IV van de gemeente Medemblik (vastgesteld 29-09-2016). In het bestemmingsplan valt het plangebied aan de kant van de Dorpsstraat binnen een zone met een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2.(vrijstellingsgrens: 100 m²). Het achterterrein valt binnen de dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3 met een vrijstellingsgrens van 500 m².

In de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Medemblik zijn de meest recente gegevens verwerkt. Hierop zijn de begrenzingen van de dorpskernen nader gespecificeerd, o.a. aan de hand van historisch kaartmateriaal (afb. 2). Binnen het plangebied, op de locatie van het dorpslint is de vrijstellingsgrens van 100 m² aangehouden. Verder van het dorpslint is de archeologische verwachting gewijzigd naar respectievelijk 1.000 en 2.500 m². De geplande ingrepen aan het dorpslint (binnen het bruine vlak op afbeelding 2) overschrijden de vrijstellingsgrens. De bijgebouwen (buiten het bruine vlak op afbeelding 2) en paardrijbakken vallen binnen de vrijstellingsgrenzen van de concept-beleidskaart en zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Zie afbeelding 3 voor de vertaling van deze vrijstellingsgrenzen naar de voorgenomen plannen. Binnen de dubbelbestemming met een waarde – Archeologie 2 wordt ongeveer 200 m² verstoord door de nieuwbouw.

Afbeelding 2. De ligging van het plangebied op de Concept-beleidskaart Archeologie van de gemeente Medemblik.

Afbeelding 3: Toelichting op de vrijstellingsgrenzen in relatie tot de bouwplannen. De oppervlakte van de grijze vlakken bedraagt ongeveer 200 m².

3. Cultuurhistorische achtergrond

Middeleeuwen

In de Middeleeuwen is West-Friesland bedekt onder een dikke laag veen en wordt het land opnieuw ontgonnen en verkaveld. De ontginningsassen uit die periode zijn nog herkenbaar in de huidige dorpslinten. Waarschijnlijk ontstaat het dorpslint van Nibbixwoud al in de 12de eeuw, maar hierover is nog veel onzeker. Timmerman beschrijft in recent onderzoek de ontginning van het land vanuit de zuidelijk gelegen Kromme Leek. Door inklinking van het Middeleeuwse veenlandschap zocht men de hoger gelegen delen op, waardoor de in de prehistorie gevormde kreekrug van Nibbixwoud bewoond raakte.¹ Deze zandige kreekafzettingen zijn ook nu nog als reliëf-inversieruggen in het landschap zichtbaar (zie ook afbeelding 7).

Een rekening van de Baljuw van Medemblik uit 1311 is de oudste bekende historische bron waarin 'Nuweboxwoude' wordt genoemd.²

De Dorpsstraat is een binnenwaterkerende kade, van historisch-geografische waarde (WFR200G) en loopt in dit geval dwars op de verkaveling. Door de hogere ligging werden dergelijke kaden vaak als weg gebruikt. Deze dijk is nu nog als weg herkenbaar. Ook fungeerden dijken als ontginnings- en bewoningsas. De binnenwaterkerende functie is meestal verloren gegaan.

Nieuwe Tijd

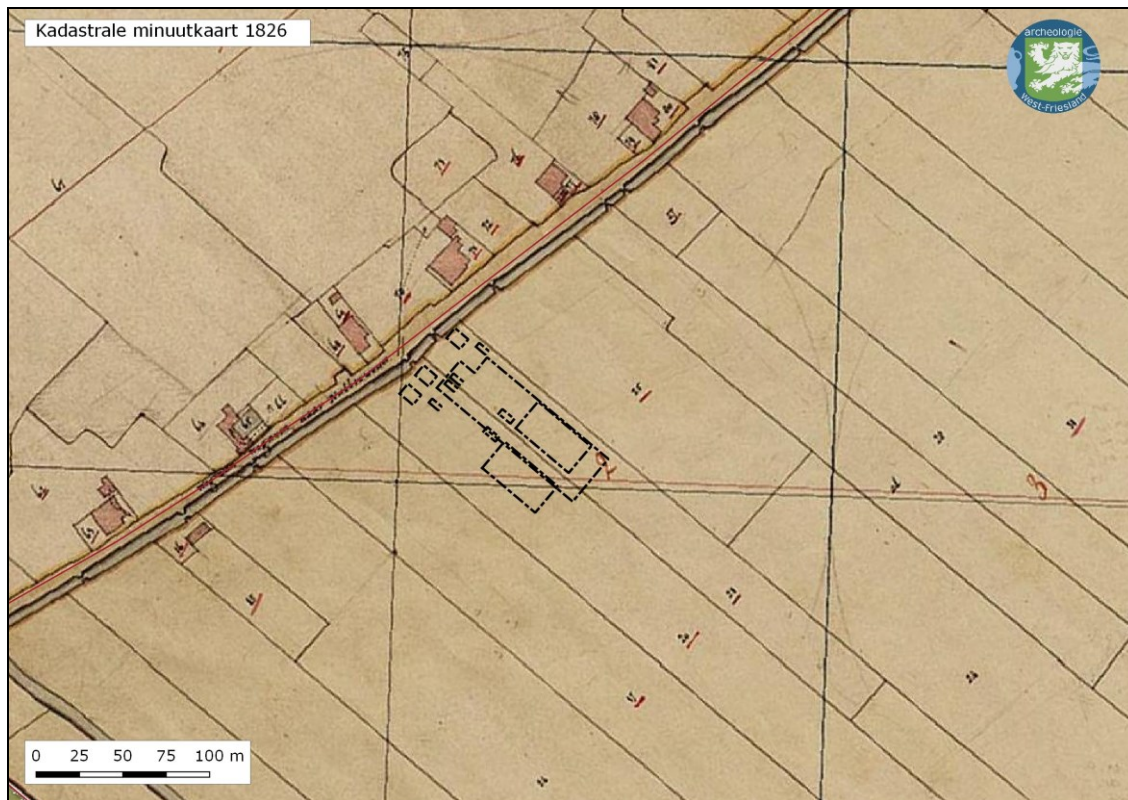
Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op de kaart van Johannes Dou uit ca. 1650 (afbeelding 4) staat een huis ingetekend op de locatie van de nieuwbouw. Hierdoor kent het perceel een hoge archeologische waarde. De kans is groot dat hier nog sporen en vondsten uit de Nieuwe Tijd in de bodem aanwezig zijn. De Kadastrale Minuut uit 1826 (afbeelding 5) toont opmerkelijk genoeg geen bewoning binnen het plangebied en ook de perceelsvorm duidt niet op een oudere huisplaats. Hierdoor kan de hoge archeologische verwachting naar beneden worden bijgesteld.

Afbeelding 4. De ligging van het plangebied (zwarte cirkel) op een uitsnede uit de kaart van Johannes Dou (ca. 1650). De bebouwing is duidelijk zichtbaar.

¹ Timmerman 2017.

² Gerritsen & Duijn 2018.

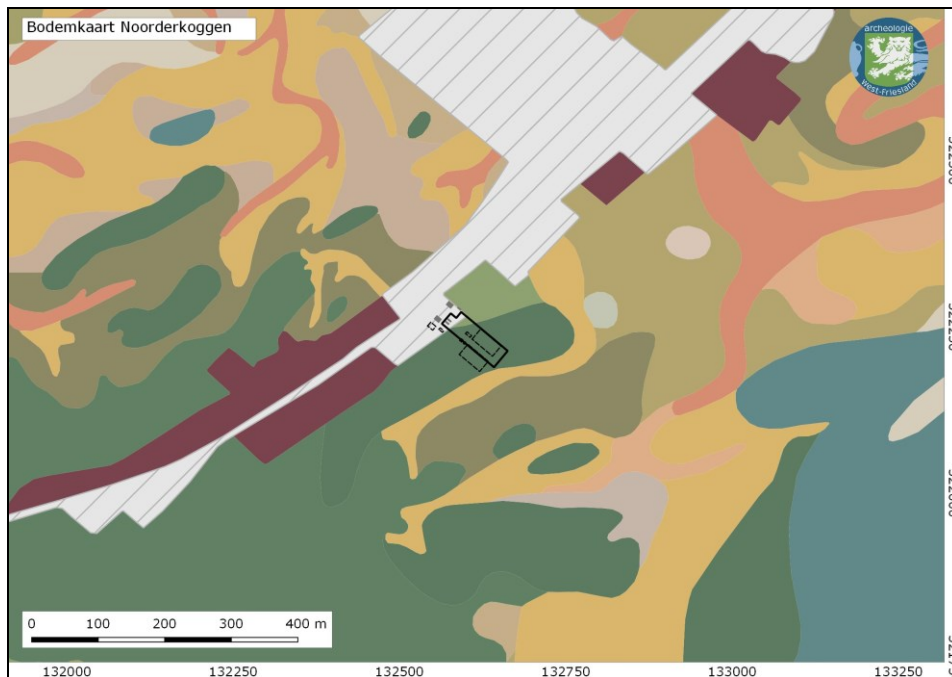

Afbeelding 5. De ligging van het plangebied op de Kadastrale Minuutplan uit 1826. De percelen zijn niet bebouwd.

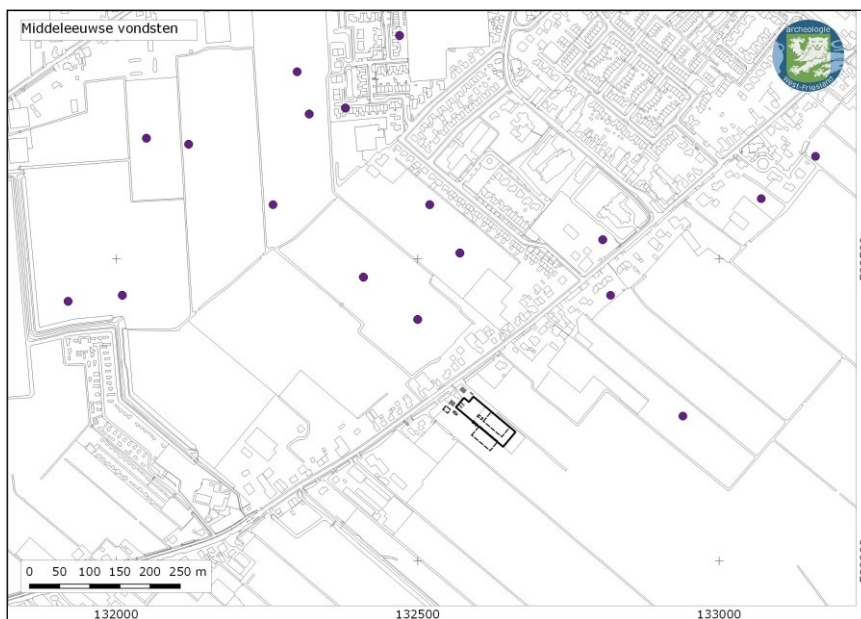
4. Archeologische en geologische bronnen

Op de vereenvoudigde bodemkaart De Vier Noorderkoggen is zichtbaar dat het plangebied (hoewel op deze plek niet gekarteerd vanwege bebouwing) naast 'Oude Cultuurgronden' ligt (bruin op afb. 6). De Oude Cultuurgronden worden in verband gebracht met (langdurige) Middeleeuwse bewoning. In de omgeving van het plangebied zijn ook vondsten uit de Middeleeuwen gemeld in het landelijk registratiesysteem ARCHIS (afbeelding 6). Recent onderzoek aan de Dorpsstraat 52 heeft, naast prehistorische resten, sporen en vondsten vanaf het begin van de 12de eeuw aangetoond.³ Op grond van deze gegevens kent het plangebied een hoge archeologische waarde wat betreft de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

³ Gerritsen & Duijn 2018.

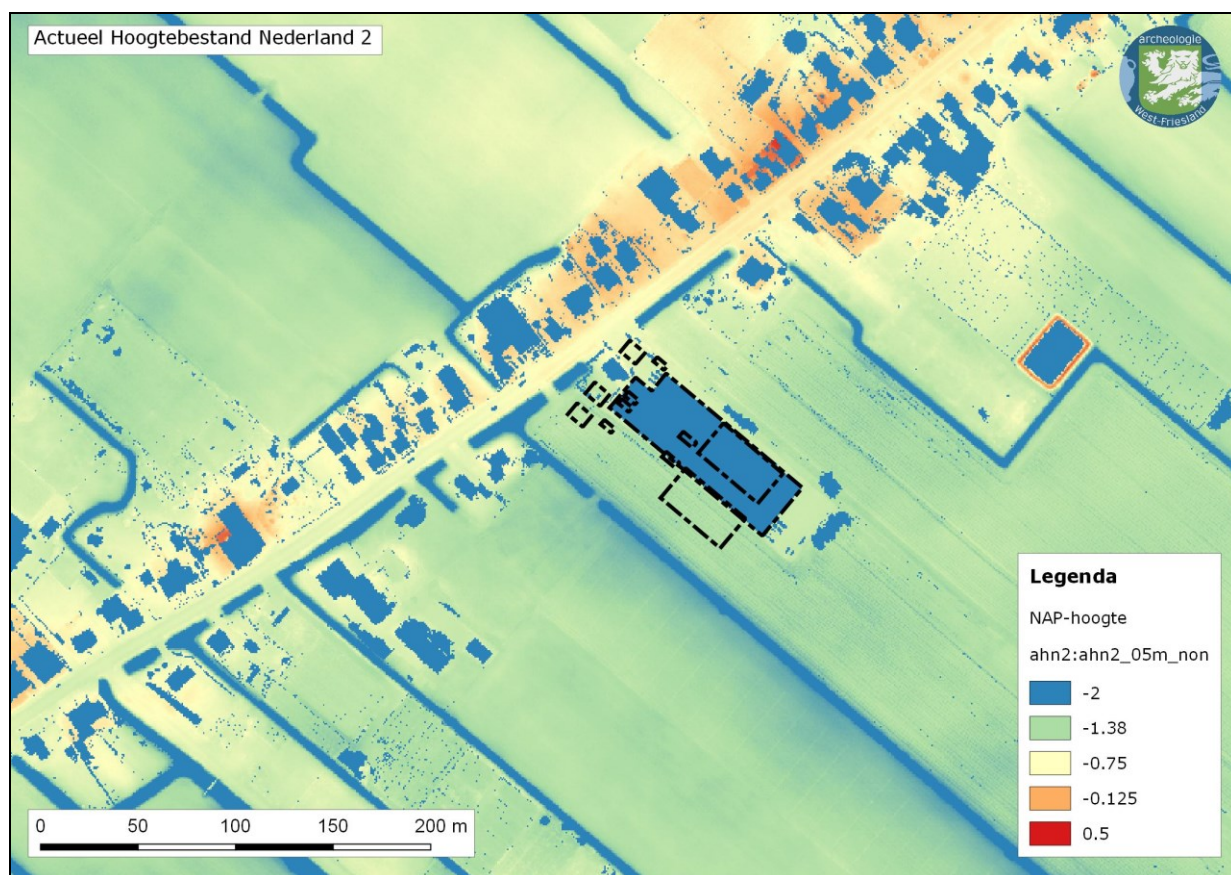
Afbeelding 6. De ligging van het plangebied op de vereenvoudigde bodemkaart De Vier Noorderkoggen (Du Burck & Dekker 1975). De oude cultuurgronden zijn bruin.

Afbeelding 7. Vondstmeldingen uit ARCHIS (stippen) daterend in de Middeleeuwen.

Gezien de ligging op een oude inversierug geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Bij archeologisch onderzoek aan de Dorpsstraat 51-53 en de Dorpsstraat 52 zijn ook sporen uit deze periode aangetroffen.⁴ Onderzoek naar de prehistorie wordt echter pas zinvol vanaf een zekere oppervlakte. De bodemverstoring is in dit geval te gering om onderzoek te rechtvaardigen.

⁴ Gerritsen & Duijn 2018, De Weerd & Gerritsen 2018.

Afbeelding 8. De ligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland. Een eventuele oude huisterp is niet (meer) zichtbaar.

5. Conclusie

Aan de Dorpsstraat 12-14 te Nibbixwoud zullen drie woningen, vijf bijgebouwen en twee rijbakken worden ontwikkeld. Een deel van deze ontwikkelingen ligt binnen zone met een vrijstellingsgrens van 100 m². Buiten deze zone geldt een lagere archeologische verwachting en zijn de vrijstellingsgrenzen op 1.000 m² of hoger gesteld. Bodemverstorende ingrepen in dit gebied zijn vrijgesteld van verder archeologisch onderzoek. Zie afbeelding 3 voor een verduidelijking van de situatie. Dit advies heeft betrekking op de als grijze vlakken aangegeven locaties.

Op basis van historisch kaartmateriaal en geldt een hoge waarde voor een vindplaats uit de Nieuwe Tijd. Op de kaart van Dou staat hier een huis of boerderij ingetekend. Op de Kadastrale Minuut is het perceel echter niet bebouwd en bovendien zijn geen resten van een huisterp zichtbaar op het AHN. Dit zwakt de hoge waarde af. Hetzelfde geldt voor de hoge verwachting voor de Middeleeuwen. Het perceel is óf afgevlakt en volledig anders ingericht, óf de bebouwing op de kaart van Dou heeft ergens anders gestaan. Hierdoor kan de hoge waarde naar beneden worden bijgesteld.

Voor de prehistorie geldt een hoge archeologische verwachting gelet op de bodemgesteldheid. De bodemverstoring is echter relatief beperkt waardoor de toegevoegde waarde van archeologisch onderzoek gering is en de werkzaamheden niet onevenredige schade toebrengen aan het bodemarchief.

6. Advies

Indien de (grondroerende) plannen ongewijzigd blijven, is nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg niet noodzakelijk.

Archeologie West-Friesland adviseert de voorgenomen ingrepen vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

De voorgenomen ingreep is vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Ten behoeve van het doen van waarnemingen dient wel in de omgevingsvergunning te worden opgenomen dat Archeologie West-Friesland de graafwerkzaamheden wil monitoren.

Voor het monitoren van de graafwerkzaamheden worden geen kosten in rekening gebracht en dit zal niet tot noemenswaardige vertragingen leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Erfgoedwet, § 5.4, artikel 5.10) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Bodemvondsten te Castricum.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden (Aad Weel: tel. 06-52824909). Graag ontvangen wij de contactgegevens van de veroorzaker, zodat contact kan worden onderhouden over de voortgang.

7. Bronnen

AHN2 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Burck, P. du & L.W. Dekker, 1975. De bodemgesteldheid van de Vier Noorder Koggen. *Stibokarapport 972*, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Gerritsen, S. & D.M. Duijn, 2018. Gestapelde huizen, archeologisch en bouwhistorisch onderzoek op het perceel Dorpsstraat 52 in Nibbixwoud, gemeente Medemblik. *West-Friese Archeologische Rapporten 14*. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Noord-Hollands Archief

Soonius, C.M. & J. van Leeuwen, 2017. Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Medemblik. *West-Friese Archeologische Notities 6*. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Timmerman, L. 2017. *Middeleeuwse agrarische veenontginningen in de Vier Noorder Koggen, een interdisciplinair onderzoek naar de opbouw van het natuurlijke landschap en de kolonisatie- en ontginningsgeschiedenis van West-Friesland (800-1300)*. Ongepubliceerde MA-scriptie RUG.

Weerd, H. de & S. Gerritsen 2018. Proefsleuven op de parkeerplaats van de Cunerakerk, Dorpsstraat 51-53 te Nibbixwoud, gemeente Medemblik. *West-Friese Archeologische Notities 27*. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Westfries Archief

8. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

23-05-2020